

KOKEMUKSIA TOIMINTAKYKYÄ ARVIOIVISTA MENETELMISTÄ

Itsenäiseen elämään sopivin
palveluin -hanke 2011-2014

Merja Marjamäki

Itsenäiseen elämään sopivin palveluin -hanke

- Tavoitteena on saada tietoa lievästi CP -, MMC- ja Hydrokefaliavammaisten ihmisten toimintakyvystä ja toimintarajoitteista.
- Tavoitteena on lisätä tietoisuutta liitännäisvammojen vaikutuksista.
- Etsitään arviointimenetelmiä, jotka helpottavat avun ja tuen tarpeen kuvaamista.

Asiakkaiden kuvaamia vaikeuksia

- Vaikeutta hahmottamisessa
- Vaikeutta tasapainon hallinnassa
- Vaikeutta tavaroiden kantamisessa
- Vaikeutta kävelyssä
- Aloitekyvyttömyyttä
- Vaikeutta keskittymisessä
- Muistivaikeuksia
- Vaikeutta yleisessä jaksamisessa

TOIMINTAKYKY

- IESP -hankkeessa toimintakyvyn katsotaan kuvaavan ihmisen suoriutumista arkielämän tehtävistä! Toimintakyky sisältää:
  - fyysisiä,
  - Psyykkisiä,
  - kognitiivisia,
  - sosiaalisia ja
  - henkisiä tekijöitä.

ARVIOINTI

- Arvioinnissa pyritään selvittämään ja kuvaamaan, miten ihmiset osallistuvat (pystyvät osallistumaan) itselleen mielekkääseen toimintaan.
- Ihmisen toimintakyky ja toimintarajoitteet sekä toimintaympäristö että itse toiminta vaikuttavat arvioinnin tulokseen.
- Tiedettävä mitä, miksi, miten jne. arvioidaan

Toimintakykyä arvioivia menetelmiä

- Hankkeessa tehtiin lista 122:sta toimintakykyä ja toimintarajoitteita arvioivasta menetelmästä.
- Eniten löytyi yleistä - (39) tai fyysistä toimintakykyä arvioivia menetelmiä (37).
- Psyykkinen toimintakyky (26)
- Kognitiivinen toimintakyky (14)
- Sosiaalinen toimintakyky (8)

Arvioitavaksi valitut menetelmät

- Bergin tasapainotesti (toimia.fi)
- ABC-asteikko (toimia.fi)
- IPA -kyselylomake valinnoista ja osallistumisesta jokapäiväisessä elämässä (Kela)
- IADL -asteikko (toimia.fi)
- FSQ -kysely (Paltamaa Jaana, Jamk)
- Paavo -avuntarpeen itsearviointi (paavo.fi)
- Toimintamahdollisuuksien itsearviointi OSA (Keponen Riitta, Metropolia)

Arviointitilanteet

- Moijala 5.2012: kuusi hankkeen asiakasta arvioi kolmea menetelmää
- CP-liiton keskustoimisto ja asiakkaiden koti 6.2012: kolme asiakasta arvioi kahta menetelmää
- Sähköpostikysely 8.2012: kuudelle asiakkaalle yhdestä menetelmästä
- Tampere 11.2012: seitsemän asiakasta arvioi kolmea menetelmää

Bergin tasapainotesti

- Testin käytettävyyttä arvioi kuusi ihmistä.
- Tulokset kuvasivat hyvin sitä, mitä ihmiset olivat kertoneet.
- Käytössä oleva, tunnettu menetelmä
- Saatavilla ilmaiseksi

- *Mielenkiintoista oli saada tietoa testin kautta.*
- *Antoi motivaatiota jatkaa jumppaamista.*

Bergin tasapainotesti

- Pisteet vaihtelivat 26-52
- Pisteet 0-20 kuvaa heikkoa tasapainoa
- Pisteet 21-40 kuvaa kohtalaista tasapainoa
- Pisteet 41-56 kuvaa hyvää tasapainoa

Palvelupolku:

Tasapainon hallinta on vaikeaa

- Kokemus: *”Kaadun helposti, kävely vie voimat”*
- Toive ja tarve: *”Uskottaisiin, että portaissa menen nurin.”*
”Olisi mukava päästä itse kauppaan.”
- IESP –hanke: Tuki, ohjaus ja neuvonta. Bergin tasapainotestin tekeminen.
- Testin tulokset liitteenä kuljetuspalvelu hakemukseen ja tukena neuvotteluissa

IADL, FSQ, Paavo ja OSA

- IADL, FSQ ja OSA: lähes kaikki testaajista kokivat, että nämä menetelmät eivät tuo lisää apua tai tukea – keskustelemalla tulee samat asiat ja paljon muutakin esille.
- Paavo!!! ANTAAKO HELPOSTI LIIAN HYVÄN KUVAN TOIMINTAKYVYSTÄ hankkeen asiakkaiden kohdalla? (*”Sopii vaikeasti vammaisille ihmisille. Pitkä, ei jaksakaan keskittyä täyttämiseen, aika tulee aliarvioitua”*)

IPA valinnat ja osallistuminen

- Liikkuminen **mihin ja milloin haluat**
- Itsestä huolehtiminen (**mahdollisuus syödä ja juoda milloin haluaa...**)
- Kotityöt sisällä ja ulkona (**mahdollisuus huolehtia, että kotityöt tulevat hoidetuksi haluamallaan tavalla**)
- Raha-asioista huolehtiminen
- Vapaa-aika
- Sosiaalinen elämä ja ihmissuhteet jne...

IPA, tuloksia

- Osallistumisen vaikeus ja autonomian heikkous korostui kaikkien kohdalla ulkoalueilla.
- Kaikilla tuli esille myös vaikeutta sosiaalisen elämän ja ihmissuhteiden kohdalla.
- Esille nousi myös vaikeutta omassa roolissa perheen sisällä.

IPA, valinnat ja osallistuminen

- Koettiin toimivaksi menetelmäksi.
- Kuvasi hyvin samoja asioita, joita testaajat olivat keskusteluissa tuoneet esille.
- Toi hyvin esille niitä vaikeuksia, mitä hankkeen kohderyhmään kuuluvilla ihmisillä on.
- Saatavilla Kelan nettisivulta, maksuton käyttö.

Hahmottaminen

- Hahmottamiseen liittyvät arviointimenetelmät olivat laajoja ja teoreettisia.
- Suurin osa vaatii psykologin koulutusta, jotta menetelmää voi käyttää.
- Vuosi 2013: hankkeen asiakkaille on ehdotettu käytännön ”kuvauslomakkeen” tekemistä hahmottamisvaikeuksien kuvaamiseksi.

Muutama kommentti vielä

- *Testi kuvasi hyvin omaa tilannetta.*
- *Antoi motivaatioita jatkaa jumppaamista.*
- *Voisiko perustella avustajan tarvetta näiden menetelmien avulla?*
- *Testit laittoivat mieltimään asioita.*
- *Antoi ajattelemisen aihetta – onko osannut huomioida eri asiat omassa selviytymisessä.*